

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

שיחות מוסר והדרכה בפרשת השבוע
מיוסדות על שיעוריו, ספריו, וכתבי תלמידיו

פרשת ויקהל תשפ"ב

השבת - בית המקדש של הזמן

מהדורת כנסת ישראל

לזכות רפואה שלימה

חיה מלכה בת בת-שבע

בתוך שאר חולי ישראל

פרנס השבוע

לזכות רפואה שלימה של

אסתר בת שרה מרים

בתוך שאר חולי ישראל

להנצחות: 076-599-4020

לזכות מרדכי וטובה ארמן

ולעילוי נשמת

אלעזר מנחם בן אברהם שמואל
אלטע דבורה בת אשר

חיים שלמה בן דוב בער
גיטל בת מנחם מנדל

ניתן להשיג את החוברת בחינם:

052-760-2289..... גבעה B
ערים אחרות
054-853-5670..... אלעד
054-662-2428..... אשקלון
052-716-9528..... אופקים
08-864-6516..... אשדוד
03-570-3134..... בני ברק
055-674-8959..... בני ברק (ר"ע וחזון איש)
058-323-6584..... בני ברק (קרית הרצוג)
054-851-9014..... ברנפולד
058-322-0251..... גבעת זאב
02-534-2467..... טלוסטון
052-447-4126..... מודיעין
054-844-1570..... נתיבות
08-974-3086..... קרית ספר
052-760-6491..... רכסים

בר אילן 4
054-844-7327..... קרית היובל
052-266-9937..... קרית משה
02-650-2327..... רוממה-המ"ג
רחוב אהליאב 21/32 (בתוך התיבת דואר)
רחביה..... ביכ"נ הגר"א
02-586-0088..... רמות
058-718-5065..... רמת אשכול
050-412-7721..... רמת שלמה
בית שמש
055-677-8301..... קריה
053-232-1710..... רמב"ש א'
052-767-4151..... רמב"ש ג'
054-842-7664..... רמב"ש ג'
052-763-4167..... רמב"ש ד'
052-710-9132..... רמת אברהם
ביתר עילית
058-324-5544..... גבעה A

ירושלים
053-318-4381..... ארזי הבירה
052-763-2150..... ביח"נ הר צבי
054-841-9231..... בית וגן
054-841-7272..... גאולה-זכרון משה
058-325-5458..... גבעת שאול
058-321-9933..... גני גאולה
הר נוף
054-851-9014..... ישיבת מיר
052-766-5331..... נוה יעקב
סורוצקין
שער הספר
סורוצקין 31
02-536-2280..... סנהדריה
054-859-3064..... סנהדריה המורחבת
עזרת תורה 1..... ספרים ווינקל
עלי הכהן 15
עזרת תורה 2..... 02-538-8613
צומת בר אילן..... ספרי אור החיים

לבירורים והנצחות : 076-599-4020

או לקבלת החוברת במייל: ey@torasavigdor.org

אנו זקוקים מאוד לתרומות. נבקש מאוד מכל מי שנהנה מהחוברת כל שבוע
שיתרום לפחות סך 10 ש"ח לחודש

הנצחת מדור שו"ת - 200 ש"ח

הנצחת "ביאורים על סדר התפילה" - 250 ש"ח

הנצחת חצי פרשה - 750 ש"ח

פרנס השבוע (יותר משלושת אלפים חוברות!) - 1500 ש"ח

להוספת חוברות באזורכם, נא להוסיף בקשה ולציין אזור המבוקש

ניתן לתרום בעמדות נדרים פלוס

או בנדרים פון: 03-763-0585

קרן מס' 2985

OR AT TORASAVIGDOR.ORG/DONATE (SPECIFY "TOWARDS HEBREW EDITION")

חוברת מס' 119

הדפסה - גרפון MAT 02-5337722

תורת אביגדור

פרשת ויקהל תשפ"ב

השבת - בית המקדש של הזמן

עצור!

לאחר שעם ישראל החל בבניית המשכן, הגיעה השבת ראשונה, ומשה רבינו הצהיר בפניהם הצהרה חשובה ביותר. היתה זו הצהרה חשובה כל כך, עד שלא היה די בכינוסם של הזקנים על מנת שאלו יעבירו את הדברים הלאה לשאר העם, אלא היה צורך לאסוף יחד את עם ישראל כולו, אנשים נשים וטף: "וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות לה, א).

ומה היתה ההצהרה לשמה כינס משה רבינו את העם? "וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם, שִׁשֶּׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבָּת שְׁבֻתוֹן לָהּ". מבארים חז"ל, שמשה בא ללמדם שבניית המשכן אינה דוחה שבת. על אף העובדה שאנו עסוקים בכל המרץ בבניית המשכן, למרות שאני מדרבן אתכם ומצוה: "ועשית, ועשו" - לעשות עוד ועוד, מכל מקום, הוראות אלו תקפות אך ורק עבור ששת ימי המעשה. יום ראשון - עושים. יום שני, יום שלישי, וכן הלאה - המשיכו כך בעבודתכם, אולם ביום השביעי שבת שבתון - הכל חייב להיעצר.

ניגשים אל הקודש

במבט ראשון הציווי הזה נראה די תמוה - הלא אנחנו עסוקים כעת במשימה אדירה - לבנות בית בו ישרה השי"ת את שכינתו! האם כל שאר הענינים אינם אמורים להישאר ברקע לנוכח משימה כה אצילית? "לא", אומר הקב"ה, "היום השביעי צריך להיות יום מנוחה, יום של שביתה ממלאכה. אל דאגה לגבי המשכן אותו אתם בונים עבורי - השבת היא עצמה משכן". פירושו של דבר הוא, שבכל ערב שבת, עם שקיעת החמה, עם ישראל כולו נכנס אל תוך בית המקדש, שהוא חשוב אפילו יותר מהמשכן שנבנה במדבר ומבית העולמים שנבנה בירושלים.

נתאר לעצמנו שהיה לנו בית המקדש היום, והיינו זוכים להיכנס אל תוך העזרה, כיצד היינו נכנסים למקום קדוש שכזה? לא היינו נכנסים סתם כך, אלא היינו עושים זאת מתוך יראה גדולה, כאדם הנכנס לארמונו של מלך רב-עצמה.

זו אחת הסיבות שהלויים הוצבו לשמור סביב חומותיו של בית המקדש - כדי ליצור סביבו רגש של קדושה. כאשר אדם ניסה להתקרב אל בית המקדש, השומרים היו שואלים אותו: "האם אתה טמא? האם טבלת במקווה? האם היזו עליך מי חטאת אם היית טמא מת?" אף אחד לא הורשה פשוט להיכנס פנימה - היית חייב לעבור חקירה לפני הכניסה אל תוך מתחם בית המקדש. אשר על כן, כל אימת שמאן דהוא היה ניגש אל הר הבית, הוא היה עושה זאת באימה וביראה.

בית מקדש של זמן

כאשר אנחנו נכנסים אל השבת, זה בדיוק אותו הדבר. הקב"ה קבע כי עשרים וארבע השעות של יום השבת הם בית המקדש. אמנם אין זה מקום קדוש עליו ניתן להצביע במסוים, אולם זהו בית מקדש של זמן. אל נא תחשבו שזו רק צורת התבטאות, איזה דרוש יפה; אנחנו נכנסים אל תוך מקדש של ממש. בתפילות השבת אנו אומרים, "וקדשתו מכל הזמנים" - שעות אלו של השבת הינן קדושות יותר מכל יום אחר בשנה, אפילו יותר מיום כיפור בשעת נעילה. זהו חידוש של התורה, שגם לזמן יש קדושה.

אנחנו רגילים לרעיון של חלוקה בין סוגים שונים של חפצים וסוגים שונים של אנשים, אולם התורה מלמדת אותנו שחלוקה זו קיימת גם בנוגע לזמנים - יש זמנים שהם יותר קדושים מאשר זמנים אחרים. לעין הבלתי מאומנת, השבת עשויה להיראות כמו כל יום אחר - בשבת יש ערב ובוקר וצהרים בדיוק כמו ביום שלישי - אבל למעשה ההבדל ביניהם הוא הבדל של שמים וארץ; השבת היא בית המקדש.

ולכן, ההרגשה הראשונה בשבת צריכה להיות שכעת אני נכנס למקדש. דרושה לכך הכנה נפשית, הכנה מסוימת של המחשבות. אי אפשר להיכנס אל השבת כמו שנכנסים ליום שלישי!

הכנות לשבת

זה העיקרון הגדול והחשוב של **הכנה**. לפני מעמד הר סיני, הזהיר הקב"ה את משה רבינו: "וְהָיָה זָכוֹן לְבַקֵּר" (שמות לד, ב). האם באמת זקוק היה משה שהקב"ה יורה לו להיות מוכן? היעלה על הדעת כי משה יישן באותה שעה? בוודאי ובוודאי שהוא ימתין שם יחד עם עם ישראל.

אמנם פירושו של ציווי זה הוא, שכאשר מגיע זמן קבלת התורה, אסור שזה יקרה באופן פתאומי. על מנת להפיק את מירב התועלת, או אפילו תועלת כלשהיא, חייב האדם להיות מוכן, וכמו שנאמר, "הֲכֹן לְקִרְאת אֱלֹקֶיךָ יִשְׂרָאֵל" (עמוס ד, יב).

ולכן, בערב שבת קודש, זמן רב קודם כניסת השבת, עקרת הבית הנאמנה כבר עסוקה מאוד בהכנות הגדולות - הקניות, הבישולים, האפייה והניקיון. בעל הבית עסוק בעבודתו במפעל, שם הוא מרוויח את הכסף כדי לשלם עבור מאכלי השבת, אולם ברגע שהוא יוכל, ברגע שהבוס יאפשר לו, הוא כבר יהיה מחוץ לדלת המפעל, אף רץ לעשות את הסידורים של הרגע האחרון. גם כשהוא נכנס בדלת הבית הוא עסוק; לכל הפחות הוא ממחרץ להתרחץ וללבוש את מלבושי השבת. גם הילדים - בבית יהודי, כל הילדים עוזרים בהכנות לשבת. כולנו עסוקים; עם ישראל כולו עסוק בהכנות לכבוד שבת.

המרכיב העיקרי

אולם לפעמים אנחנו עסוקים כל כך בהתרוצצויות, עד שאנחנו שוכחים את המרכיב החשוב ביותר. כאשר עקרת הבית עומדת במטבח כל היום כולו, ביום חמישי או ביום ששי, ועוסקת בהכנות לכבוד שבת, אם חסרים לה בצלים לדוגמא, אז אולי יהיה חסר קצת טעם, אבל עדיין יהיו מאכלים אחרים בעלי טעם ערב. אם חסרים תפוחי אדמה, תמיד אפשר להנות מהעוף. אבל ישנו דבר אחד, שאם שוכחים אותו, חסר כל הטעם של השבת - וזהו התבלין ששמה "מחשבה"! לזכור שכעת אנו מכינים את עצמנו להיכנס אל הקודש פנימה - אל מקדש ה' - שבת קודש!

זוהי הדרך להתכונן לשבת - בכל פעולה שעושים, כל תבשיל שמבשלים, לחשוב: "איני יכול להיכנס סתם כך אל מקדש ה', לזמן קדוש שכזה, מבלי להכין את עצמי". נסו להוסיף מחשבה זו כשאתם עורכים קניות בצרכניה - זה לא יעלה לכם עוד כסף - או בזמן שאתם מנקים את הבית לכבוד שבת; זכרו שאתם מתכוננים להיכנס אל בית המקדש.

חשוב על כך כאשר אתה מתלבש לכבוד שבת. אמור בפך: "אני לובש כעת בגדים מיוחדים לכבוד שבת, כי שבת היא בית המקדש, ולפני שנכנסים אל מקום קדוש שכזה, חייבים להתלבש באופן מיוחד". הגמרא (שבת קיד, א) שואלת, "מניין לשינוי בגדים מן התורה?" - היכן בתורה רואים שיש חיוב להחליף בגדים לכבוד שבת? הגמרא אינה מביאה לכך סברא, שכך ראוי לעשות לכבוד השבת. חכמינו ז"ל מביאים על כך פסוק בתורה בנוגע לכהן הגדול הנכנס אל בית המקדש: "ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים" (ויקרא ו, ד). השומעים אתם את ההקבלה הזו?! ממש כפי שהכהן חייב היה להחליף את מלבושיו טרם כניסתו אל בית המקדש, הוא הדין בשבת - טרם כניסתנו למקדש של

השבת, עלינו להתלבש בבגדי שבת. פלא פלאים! בערב שבת, כולנו כהנים המתכוננים להיכנס אל בית המקדש.

מוקפים בקדושה

ולבסוף, לאחר שנשלמו ההכנות, מגיעה השבת, וכעת אתה מוכן. השמש מתחילה לשקוע - אל תתן לרגע הזה ללכת לאיבוד. כאשר החושך פורש את כנפיו על פני היקום, והכוכבים מתחילים להופיע, עלינו לדמיין כיצד השבת עוטפת את העולם - אנחנו מוקפים בעננים של קדושה. אני אומר 'לדמיין', אולם כך אכן מתרחש במציאות. הקב"ה פורס סביבנו חופה של קדושה.

מי שהכין את עצמו כראוי לקראת שבת, הרגשתו הראשונה עם כניסת השבת תהיה, שכעת הוא נכנס אל בית המקדש. אל השבת נכנסים על קצות האצבעות, כמו בחור שאיחר לשיחתו של המשגיח - הוא הולך על קצות האצבעות, ונכנס בשקט מוחלט, בחרדת קודש. איני מדבר כעת על כניסה אל בית הכנסת. זה נושא אחר - אנחנו מדברים על קדושת הזמן. כשאתה פוסע ברחוב בדרכך אל בית הכנסת בשעת דמדומי החמה, עליך להרגיש כאילו אתה נכנס אל בית המקדש. התעלם מכל מה שקורה סביבך ברחוב, אל תביט אל תוך חלונות הראווה. אתה נכנס כעת אל מקדש השבת; בעשרים וארבע השעות הקרובות, אתה עתיד להיות מסובב כולך בקדושת הזמן.

דיבור והילוך של שבת

זוהי הסיבה שנצטוונו, "שלא יהא הילוךך של שבת כהילוךך של חול" (שבת קיג, א). בשבת פוסעים בנחת, וזה מזכיר לנו שכעת אנחנו כמו הכהנים בבית המקדש שהיו פוסעים עקב בצד אגודל, שכן הם עמדו בנוכחותה של השכינה הקדושה. "שבת היום לה" פירוש שבתנו אנו עומדים בפני השכינה, ולכן הילוכנו שונה מההילוך של יום חול, למעט מי שרץ לדבר מצוה כגון לבית הכנסת, לשמוע דרשה, או ללמוד תורה.

כעת אנחנו מבינים טוב יותר מדוע בימי קדם, יהודים לא דיברו הרבה בשבת. הגמרא במסכת שבת (שם ע"ב) אומרת "שלא יהיה דיבורך של שבת כדיבורך של חול", והביאו התוספות (ד"ה שלא) ע"פ המדרש (ויקרא רבה פ' לד), שאין כל כך לדבר בשבת כמו בחול. המדרש הנ"ל מביא מעשה בר"ש בן יוחי שהיתה לו אמא זקנה, אשר היתה באמצע לדבר ואז אמר לה בנה: "אמא, שבת היום", ומיד היא פסקה מלדבר. השמעתם זאת? בני אדם היו נוצרים את לשונם כאשר נזכרו ששבת היום.

בשבת הם אכלו, שתו, שרו זמירות ולמדו תורה והיו שמחים - ולא יותר מזה. כמובן שהם איחלו אחד לשני "גוט שבת", היו ידידותיים אחד לשני, אבל הם לא פטפטו. הם לא דיברו דברים בטלים. איך אפשר לפטפט בתוך בית המקדש?

אימת שבת

בימי קדם, כאשר הגיעה השבת, נפל מורא על העם כולו. אנשים רבים השתנו במהלך השבת. אפילו עמי הארץ, שהיו לעתים האנשים הגסים והנבערים ביותר, לא העזו לשקר בשבת. כך אומר הירושלמי (דמאי ד, א), שבשבת נאמן עם הארץ לומר שעושה את פירותיו, על אף שבחול אינו נאמן, מפני שאימת שבת עליו.

השומעים אתם מי היו עמי הארץ של פעם? הלוואי עלינו להיות כמו עמי הארץ האלו! הם פחדו לשקר בשבת. אנשים ידעו שבשבת הם נמצאים בתוך בית המקדש, עליו נאמר "וּמִקְדָּשִׁי תִיכְאוּ" (ויקרא יט, ל), ולכן הם פחדו מהשבת.

ל"ט אבות מלאכות

"אבות מלאכות ארבעים חסר אחת, הזורע והחורש והקוצר וכו'" (שבת עג, א). אמנם לאבות אלו ישנם תולדות, שבהן יש פרטים אשר כמעט אין קץ למספרם, הממלאים שתי מסכתות בש"ס, אולם כל פעולה שהיא אסורה בשבת מהתורה, נכללת באחת מל"ט אבות המלאכות.

הגמרא אומרת של"ט מלאכות אלו מקבילות למלאכות שהיו במשכן. כאשר עם ישראל החל במלאכת המשכן על פי ה', היו אלו ל"ט המלאכות הללו שבהם הם התעסקו. וכאשר הקהיל משה רבינו את העם בתחילת פרשתנו, בכדי ללמדם שמשכן השבת גובר על משכן ה', היו אלו ל"ט המלאכות הללו שנאסרו להם, על פי ה'.

וכאן נשאלת השאלה: מהו הקשר בין הדברים? האם רק משום שהיה עליהם להימנע משלושים ותשע צורות של מלאכה אשר התעסקו במלאכת המשכן, זו סיבה שלנצח נצחים, שלושים ותשע מלאכות אלו יהיו הסימן למלאכות שנאסרו בשבת?!

עולם העשייה

ואמנם, קיים קשר הדוק בין המשכן ובין השבת. ל"ט מלאכות השבת כוללות את כל הצורות של בניה ויצירה בעולם הזה, ושומרי השבת מכריזים קבל עם ועדה: במשך השבוע אנחנו עסוקים בעבודה, ביצירה, אולם בשבת אנחנו אומרים לעולם, שאנחנו מבינים שהכל הוא רק דמיון - הקב"ה הוא הבורא, האחד והיחיד.

מהי שבת? מהי המטרה של היום הזה, שבו אנו מפסיקים את כל העשייה? התשובה היא, שעל ידי שמירת השבת, מראים אנו, בשלושים ותשע צורות, ש"יִכַּל אֱלֹקִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְכַל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה" - ה' עצר. פירוש של דבר הוא, שעם בוא היום השביעי, הפסיק הקב"ה מעשייתו, ושום דבר כבר אינו בא לידי יצירה. הקב"ה הפסיק את כל אשר ברא לעשות.

בעבר כבר התבאר ענין זה, אולם ניגע בו בקצרה שוב במסגרת זו. הפירוש של "לעשות" הוא, שמכאן ואילך, הקב"ה השלים את בריאתו, ונראה כביכול שהכל ממשיך והולך מעצמו. בעלי החיים כולם מתרבים מעצמם, וכך גם הצמחים. המים מהאוקיינוס הופכים לעננים וגשם, והנהרות מחזירים את המים אל האוקיינוס, והתהליך כולו שוב מתחיל מחדש. הכל נראה כאילו הוא הולך מעצמו, משום שהקב"ה כבר אינו מראה את ידו הגדולה באמצעות נסים. גם אנחנו נכנסים לפעולה. אנחנו עושים, יוצרים ומייצרים - לכל הפחות כך זה נראה.

עולם התווה

ואז, מגיעים אנו אל בית המקדש של השבת, עוזבים את כל העיסוקים שלנו, ויש לנו זמן להתבונן: האם העולם הזה באמת ממשיך מעצמו? בוודאי שלא. אנחנו חוזרים אל תחילת התורה וקוראים שם, "בראשית ברא אלוקים" - השבת מזכירה לנו את העובדה שפעם לא היה יקום, היה רק העדר ואין. הקב"ה ברא הכל יש מאין, ועל ידי מאמר ה' לבד, "ויאמר אלקים יהי" - עולמנו קם ונהיה.

אולם זו רק תחילתו של הסיפור, שכן הלקח האמיתי של "בראשית ברא אלקים" הוא, שהעולם הזה הוא באמת כלום, גם כיום. אם היה לנו זמן, היינו יכולים להסביר כיצד כל החומר הקיים בעולם הוא באמת כלום. עץ זה כלום וברזל זה כלום - הם אינם יותר מחלקיקי אנרגיה; אלא שחלקיקי האנרגיה מסודרים בדרכים שונות, והם מסתובבים סביב הגרעין של האטום בצורות שונות, וזה מה שגורם שזהב יהיה שונה מברזל. השוני בין ברזל לגז נובע מהאופן בו חלקיקי האנרגיה נעים סביב גרעין האטום, אבל ביסודם, זהב וגז וברזל כולם אחד הם. כולם אנרגיה - היקום כולו אינו אלא תנועה - אלא שדברים אלו הינם קטנים מכדי שתוכל העין האנושית לראותם, אך אם יהיה לנו מיקרוסקופ גדול מספיק כדי לאפשר לנו לראות את האלקטרונים זזים, היינו רואים שכל החומר אינו אלא תנועה.

ואם היינו יכולים לגרום לאלקטרונים להפסיק לנוע, העסק כולו היה מתמוטט; אבל הוא לא היה הופך לאבק - אלא לכלום, לאפס ואין. העולם כולו הוא "אין", וגם ברגע זה, העולם כולו אינו כלום מלבד דבר ה'. ה' ציווה על חלקיקי האנרגיה להתהוות ולהתחיל לנוע, לרטוט ולהסתובב, וכך נוצר כל החומר הקיים בעולם.

עולם מתעתע

זהו אחד היסודות הגדולים של השבת. העולם נוצר יש מאין, וגם כיום הוא עדיין נשאר "אין" - אין בעולם שום דבר מלבד דבר ה'. "בְּדִבְרֵי ה' שָׁמַיִם יֵעָשׂוּ" (תהילים לג, ו), ואם ירצה לסגת ממילתו, אם יסלק רצונו, ישאר רק ריק אחד גדול, אפס ותווה.

זהו אחד היסודות הגדולים שמצופה ממנו לחשוב עליהם בשבת. בכל שבוע, אנחנו מאשרים בשביתתנו את היסוד הגדול הזה, שלמרות שנראה שהטבע מתפקד מעצמו, האמת היא שקב"ה עדיין נמצא שם; הבריאה כולה אותה אנו רואים, הינה רק ביטוי למחשבותיו של הבורא יתברך, וכשם שהוא שלט בבריאה כולה במהלך ששת ימי הבריאה, כך הוא ממשיך לשלוט בבריאה כולה, גם עכשיו, בכל רגע ורגע. משל למה הדבר דומה, לתיאטרון בובות, שהאדם המושך בחוטים הוא זה ששולט בהם שליטה מוחלטת. כך גם הטבע שאנו חיים בתוכו, פועל ומתפקד אך ורק על פי פקודותיו.

זוהי התבוננות שעלינו לחשוב עליה בשבת - אנו נמנעים ממלאכה משום שאנחנו מבקשים להזכיר לעצמנו שלא משנה מה נראה בחוץ, הבריאה כולה עדיין תלויה אך ורק ברצון הבורא, לא פחות משהיתה בששת ימי בראשית. אנחנו מראים בשלושים ותשעה אופנים שונים כיצד אנחנו שובתים ואיננו עושים דבר, שכן הקב"ה הוא זה שעושה הכל!

שביתה מתוך מחשבה

כדאי לתרגל מחשבה זו מפעם לפעם. כאשר אתה נכנס אל החדר, עובר ליד מתג החשמל ונמנע מלהדליקו, תוכל להוסיף מחשבה קטנה: "הסיבה שאינני מדליק את האור כעת הוא משום שבזה אני מראה לכל שה' ברא את העולם, וממשיך לברוא אותו בכל רגע ורגע". אינך יכול לחשוב על כך בכל פעם? בסדר, אבל כמה פעמים כן תוכל לזכור זאת.

הן אמנם, בית המקדש של השבת אינו תלוי במחשבותיך - הוא נבנה מאליו מכח עצם שביתתך, אולם ישנו הבדל גדול באיכות הבנין אם מתלוות אליו כונה ומחשבה, מה אתה מנסה כעת לבנות.

כאשר אתה מחדש חידושי תורה בשבת קודש, ויש לך חשק עז לכתוב אותם, ואתה נמנע מלעשות כן מפאת קדושת השבת, או בעודך מרוקן את כיסויך בערב שבת טרם יציאתך לבית הכנסת כדי לוודא שאינך מוציא מרשות לרשות - כדאי לך לנצל רגעים אלו. לא רק שהדבר אסור, זה הרבה יותר מזה! הוסף את המחשבה: "איני כותב היום ואיני מטלטל ברשות הרבים משום שיום זה מוקדש לבניית השבת. איני יכול להתעסק באף מלאכה, שכן יש לי כעת פרק זמן של 42 שעות, שבו מוטלת עלי משימה חשובה יותר. עלי לעסוק בבנייתם של דברים משמעותיים יותר".

בנין בשבת

בכל פעם שנקרית בפנינו ההזדמנות להימנע ממלאכה בשבת, אם נוסיף את המחשבה הזו, שבשביתתנו אנו מראים שהקב"ה ברא את העולם יש מאין, ושגם כעת הוא ממשיך לברוא את העולם בכל רגע ורגע, אנחנו בונים את השבת בדעתנו. אמנם כל

בניה ויצירה הנראית לעין אסורה היא בשבת, אולם למען האמת, בשבת אנחנו עסוקים מאוד בבניית המשכן בתוך דעתנו. אנחנו בונים דעת של שבת.

בפזמון "דרור יקרא" אנחנו אומרים את המילים הבאות: "דעה חכמה לנפשך והיא כתר לראשך". מבקשים אנו לקנות חכמה בנפשנו, חכמה שתמשיך להיות כתר על ראשנו בעולם הבא - כיצד עושים זאת? "נצור מצוות קדושך, שמור שבת קדשך" - על ידי שמירת השבת קונים אנו בנפשנו חכמה זו.

מה הפירוש "שמור שבת קדשך" - אין הכוונה לשמירת הלכות שבת לבד. כמובן שזה לכשעצמו הוא דבר יקר-ערך עד למאוד, אולם לא די בזה כדי לקנות כתר לראשנו. כתר פירושו דעת, וככל שאנו קונים יותר דעת בחיינו, כך ייטיב לנו, כי כפי איכותו של כתר הדעת שאנו קונים בעולם הזה, כך נהיה מסוגלים להנות מזיו השכינה בעולם הבא. מי שקונה בנפשו דעת של תורה, מוכן הוא לאושר הגדול של חיי הנצח. יותר דעת של תורה - יותר אושר.

השבת היא אחת ההזדמנויות הגדולות ביותר לקנות דעת בעולם הזה. מהי תכליתה של השבת? לאכול צ'ולנט? ללכת לישון? זה טוב, אולם לא זו היא התכלית. תכליתה של השבת היא לקנות דעת! שבת הוא הזמן לחשוב על ה' - זוהי המחשבה המרכזית בשבת. זהו מושג מפעים, שנודרשת עבודה של חיים שלמים כדי לקנות מקצת מהשפעתו. בכל פעם שאנו רואים דבר מה בעולם הזה, זהו דמיון בלבד. מה שאנחנו רואים באמת זהו רצון ה'. מחשבה זו היא ההישג האמיתי בשבת; יותר מהבגדים המגוהצים והנעליים המצוחצחות.

קדימה - לעבודה!

האין זה חבל שאנשים ששומרים שבת אינם חושבים על כך? אני מסתכל עליך, ואני רואה את ה', כי אתה ביטוי של רצונו יתברך. אתה רואה את השמים? אתה רואה עץ? זהו רק סימן לרצון ה'. נסה לחשוב מחשבה זו מדי פעם. אין ספסלים. אין קירות. אין תקרה. הכל הוא רק דבר ה'. אם תצליח לחשוב על זה במשך דקה אחת רצופה, דע לך שבשבת זו, לפחות פעם אחת בחיך, באמת השגת משהו בשבת. אם תוכל לחשוב על כך יותר מפעם אחת, אז אתה איש חכם.

נניח שבשבת הקרובה תחליט לקחת על עצמך את המשימה הזו - להקדיש דקה אחת למחשבה הזו, שפעם, הכל היה אין, העדר. אם אתה מסוגל לחשוב על כך במשך שתי דקות, נניח דקה אחת בליל שבת ודקה אחת ביום השבת, זה ודאי טוב יותר! ואולי אפי' בכל אחת מסעודות השבת, כאשר כל בני המשפחה מסבים יחד לשלחן השבת, כולם משוחחים ביניהם, שמחים - אני מקווה שגם אתה שמח - אבל אתה גם חושב, "עלי

למלא את תפקידי בשבת - זָכַר לְמַעֲשֵׂה בְרָאשִׁית. אז בעוד הם מדברים - והם לא יודעים מה קורה בתוך הראש שלך - אתה חושב, "ה' ברא את העולם יש מאין!" אה! מילאת כעת את אחת המטרות החשובות של השבת. וככל שתחשוב על כך בתדירות גבוהה יותר, כך תזכה בכתר לראשך; זהו, "דעה חכמה לנפשך והיא כתר לראשך" - מחשבותיך הופכות לכתר של חכמה על ראשך, בעוד דעתך הופכת לדעת של שבת.

הכניסה לזרים אסורה

פעם ישבתי בחדרי שבישיבת רבינו חיים ברלין, כאשר שמעתי דפיקות על הדלת. פתחתי את הדלת, ועמד שם גוי. שאלתי אותו איך אני יכול לעזור לו, והוא ענה שהוא רוצה להיות יהודי, ושמישהו הפנה אותו אלי. "אני כבר שומר שבת", אמר לי. קפצתי ממקומי ואמרתי לי, "לא! אל תעשה את זה - מי שאינו יהודי, מסוכן עבורו לשמור שבת". עכ"ו"ם ששבת חייב מיתה.

הוא שאל אותי מה עליו לעשות, והסברתי לו שבכל שבת עליו להדליק את האור, לפחות פעם אחת, כדי להראות שהוא אינו שומר שבת.

הלכה זו הינה ביטוי נוסף ליסוד שביארנו בתחילת דברינו, ששבת היא בית מקדש, והכלל הראשון בבית המקדש הוא, שהכניסה אליו מותרת רק למי שזו הותרה לו. השבת אינה פתוחה בפני כל מי שחפץ להיכנס אליה.

מחוץ לבית המקדש הוצבו שלטים בלטינית וביוונית, שבהם היה כתוב: "כל גוי שיכנס יומת". אם הכהנים היו רואים גוי שנכנס למקום שאסורה הכניסה לשם, הם היו מוציאים אותו מחוץ לעזרה ופוצעים את מוחו בגזרי עצים. והממשלה הרומית נתנה אישור לכך. אפילו הרומאים הבינו שאין לנכרים זכות כניסה אל תוך בית המקדש.

כך הוא גם בגוי המבקש לשמור שבת; הוא נכנס לאזור קדוש, שהכניסה אליו אסורה לשכמותו. הדבר דומה לאדם שמעולם לא למד רפואה, או שלא עבר את הבחינות הדרושות ולא קיבל רישיון לעסוק ברפואה, אבל הוא רוצה להיות רופא, ולכן הוא מחליט לפתוח קליניקה פרטית, שם הוא מתחיל לקבל פציינטים. אדם זה מבצע פשע, והמשטרה תעצור אותו על כך. גוי אינו מורשה לשמור שבת, ולכן הוא חייב מיתה. אמנם בזמן הזה אנחנו איננו ממיתים אותו, אולם הקב"ה כבר יטפל בו. אין לו שום זכות ליטול לעצמו את כתר התפארה, השמור אך ורק לעם ישראל.

בשביל ישראל

זהו הלימוד הראשון של שבת קדש - עבודת "בראשית ברא אלקים" - שכל דבר בעולם נברא ברגע זה ממש. אולם ישנו לימוד שני, המבוסס על הראשון, והוא: בשביל ישראל שנקראו ראשית. העולם שהקב"ה בורא ברגע זה, נברא עבור עם ישראל!

ככל שזה נשמע מוזר לאוזן האמריקאית - ולכולנו יש אוזניים אמריקאיות, גם לטובים ביותר, אנחנו חייבים להרגיל את עצמנו למחשבה זו, כי זהו לימוד של התורה. בין אם הרעיון הזה מוצא חן בעיניך ובין אם לא, עליך להתרגל אליו, כי זהו אבן היסוד של היהדות. ולכן, בכלל דעת השבת שאנחנו בונים בכל שבת היא ההשקפה, שהעולם הזה נברא עבור ישראל, האומה שקיבלה על עצמה את התפקיד להיות עם ה'.

נמצא שישנן שתי עבודות בשבת. העבודה הראשונה היא, לזכור ולהפנים כי העולם נברא יש מאין, ורק דבר ה' הוא הגורם לעולם להתקיים. כל מה שאנחנו רואים בעולם הוא רק דבר ה', רצונו יתברך שהתגבש לצורות מסוימות של חומר ושל תנועה. יסוד זה הוא מדהים ביותר, ועלינו להקדיש למחשבה זו שבתות רבות, עוד שבת ועוד שבת. אולם למדנו כעת ששבת אינה רק השמחה של בריאת העולם; השבת מלמדת אותנו שאנחנו הסיבה שהיקום נוצר. חייבת להיות אומה שתתמסר כל כולה אך ורק לעבודתו יתברך - זוהי הסיבה שבשבילה נברא העולם. אנחנו האומה הזו, ונבחרנו על ידי הקב"ה לנצח נצחים.

יכולות אומות העולם לצווח ולמחות; יכולות הם גם ללעוג לנו - אין לכך כל משמעות; הם אינם יותר מגלים המתנפצים על החוף, שלאחר מכן נסוגים; החוף נשאר תמיד. ואין להם על מה להתלונן - ההזדמנות להצטרף פתוחה בפניהם תמיד, אם רק ירצו. הדלתות תמיד פתוחות בפניהם, אם יהיו מוכנים לקחת על עצמם את האחריות של כל מה שכרוך בשבת. "אבל אם הם אינם מעוניינים להיכנס לברית שכרתי עם עמי", אומר ה', "אז בית המקדש של שבת הוא מחוץ לתחום עבורם".

גדולה מלאכה

לא רק שאסור לגוי לשמור שבת, זה גם מסוכן עבורו. "פנאי" הוא דבר מסוכן עבור גויים; הדבר הטוב ביותר עבורו הוא להיות עסוק. גוי שעובד הוא אדם הגון. רק בערב, כשהוא מסיים את העבודה ומתיישב על מדרגות ביתו, אז עליך להיזהר ממנו.

ראו מה קרה כששבת הפך ליום שבתון בארה"ב. יותר גויים נהרגים בכבישים בשבת מכל יום אחר בשבוע. ולא רק בכבישים, רוב התיגרות של הגויים בינם לבין עצמם, מתרחשות בסופי שבוע. הם מתאספים יחד, במסעדות ובמסבאות, יורים זה בזה ודוקרים זה את זה.

לפיכך אוסר ה' על הגויים לשמור שבת. "יום וְלֵילָה לֹא יִשְׁבְּתוּ" - אל תפסיקו לעבוד! הדברים אמורים לא רק כלפי המבוגרים שביניהם - גם ילדיהם צריכים ללכת לעבודה. במקום ללכת לבית הספר, עליהם למצוא עבודה במפעל. בית הספר אינו מלמד אותם דבר מלבד אלימות והפקרות; כל סוגי הרוע נלמדים בבתי הספר הציבוריים. תהיה זו ברכה אם כל ילדי הגויים ייצאו לעבוד בגיל צעיר.

ככה זה במקסיקו. כל הילדים במקסיקו עובדים, וכך יש אצלם ילדים וילדות הגונים. אלא שאז הם חוצים את הגבול לארה"ב, וכאן הם הופכים לפושעים. הם הולכים לבית הספר ושם האמריקאים הורסים אותם.

זו אחת הסיבות שמחמתן נאסרה עבור הגויים הכניסה אל בית המקדש של השבת. "גדולה מלאכה" - הברכה הגדולה ביותר עבור אומות העולם היא שבוע עבודה של שבעה ימים.

יום של התבוננות

השבת פורשת את כנפיה, והעולם כולו עובד. הטבע עובד. הגויים עובדים - לפחות הם אמורים לעבוד. אולם בני ישראל - אלו שמבינים ששבת הוא בית מקדש - פטורים מכל עבודה. זוהי זכות גדולה ביותר - "ביני ובין בני ישראל!" אך זו גם אחריות גדולה. כי שבת אינה יום בו אנחנו יושבים מבלי לעשות כלום. השבת אינה מיועדת להיות יום של שינה. אנחנו פטורים ממלאכה משום שתכליתה של השבת היא שנשתמש בשכלנו.

שבת הוא יום של דעת. אנחנו עוצרים את מרוץ החיים, איננו ממהרים לשום מקום, וכך יש לנו הזדמנות לחשוב קצת. נכנסים אנו אל בית המקדש הזה, ומתענגים בתענוגים שגורמים לנו להיות במצב רוח טוב. אנחנו שמחים, ואין לנו שום מטלות ארציות לבצע; היום הזה פנוי לגמרי, ומוקדש לגמרי לה'. שבת היום לה'.

זוהי שאיפתנו בשבת! ועל אף שהדברים עשויים להישמע מכבידים במקצת לאנשים שאוהבים רק להנות בשבת, שכן הם אינם מעוניינים להיות עסוקים בבניית דעת של שבת - אולם זוהי האמת של השבת.

ומאירים את העולם

כך נראית השבת של הבן ישראלי; זוהי החשובה מבין כל מטרותיה של השבת - ליצור דעת של תורה. כל עבודה בזה הינה כדאית ורצויה. גם אם תהרהר במחשבות אלו במשך רגעים ספורים בין מנה למנה, בעוד אשתך מגישה את המנה הבא - גם זה כדאי. וככל שנצליח לנצל טוב יותר את השבת, כך ניעשה גדולים יותר.

ובעודך יושב וחושב, הקב"ה שולח את ברכותיו אליך. ומכל ברכות השבת, הברכה הגדולה ביותר הלא היא עצם ההצלחה בבניית דעתנו על ידי מחשבות אצילות אלו, הגורמות ליהודי לחיות את חייו בעולם הזה בהצלחה.

אין דבר שישווה לחשיבה של שבת. גם אם יש לך כעת דקה אחת להוסיף למלאי הדעת שלך - קפוץ על המציאה; "דעה חכמה לנפשך" - דעה את החכמה, כי היא "לנפשך" - היא עבורך! החכמה היא הרכוש היחיד שיהיה בבעלותך לנצח נצחים. "והיא כתר לראשך" - כל המחשבות הללו על השבת, הופכות לכתר המפאר את ראשך.

יום יבוא וזה יהפוך לכתר אמיתי, כתר של פאר. תשב בגן עדן, וכתר זה של חכמה, אליו זכית מכח החשיבה בשבת, יפאר את ראשך לנצח נצחים. זוהי הצלחתו הגדולה של מי שמבין שהשבת הוא בית מקדש!

שבת שלום ומבורך!

בואו נהיה מעשיים

השנה - משנים את השבת שלנו

מכיון שהשבת היא בית מקדש של הזמן, הבה נתייחס מכאן ואילך אל כניסת השבת כאל כניסה אל בית המקדש. בלי נדר, בערב שבת, בעודנו עסוקים באחת מהכנות השבת, נאמר לעצמנו, "אני עושה כך וכך משום שעלי להיכנס אל בית המקדש של השבת מתוך הכנה נכונה".

ובשבת עצמה, בלי נדר, בכל סעודה נעצור ונקדיש חצי דקה לחשוב כיצד ה' ברא את העולם יש מאין, וכיצד הוא ממשיך לברוא אותו בכל עת ורגע, עבור עמו ישראל.

פרושים וביאורים על סדר התפילה

מתוך ספר תפלת אביגדור - פירוש התפילה מאת רבינו זצ"ל

מודים אנחנו לך - כל הודאתנו רק לך, כי אין שום טובה באה אלינו כי אם ממך לבד [וכל הבא עלינו אינו אלא טוב באמת]. אין אנו משבחים שום סיבה ליחס אליה טובתנו לאמר כחנו ועוצם ידינו עשו לנו את החיל הזה, או סם פלוני יפה לנו, או אומנות פלונית מעשרת, וכדומה [וכן מוכח מסוף הברכה ולך נאה להודות, כלומר רק לך]. וענין ההודאה הוא לנשא ולרומם ולשבח, כלומר ליחס ההצלחה רק לסיבה אחת משובחת, והיינו: לך.

שאתה הוא ה' אלקינו ואלקי אבותינו - הודאתנו היא על שאתה מיחד את השגחתך עלינו בתור אלקינו מיום היותנו עד היום הזה, ועוד מודים אנחנו על שאתה יחדת השגחתך על אבותינו. על שהיית אתה לבדך [ולכן אמר הוא למעט שאין אלא הוא לבדו] המטיב לנו ואתה לבדך היית המטיב לאבותינו, ולכן מכירים אנו בך ובוטחים בך.

לעולם ועד - קאי אדלעיל ואלהלן, שאתה לעולם ועד, ושאתה תשאר אלקינו לעולם ועד ועל זאת אנו מודים ומשבחים, שהנהגה זאת של אלקינו מתקיימת לעולם ועד בלי הפסק. כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה וחסדי מאתך לא ימוש וברית שלומי לא תמוט (ישעיה נד, י).

צור חיינו - צור יש בו שתי מעלות:

א) החוזק, כי אי אפשר לחתור תחתיו במחתרת, וגם אינו נימוח בפני שטף מים ואינו מתפורר ברעידת ארץ.

ב) הגובה. ובגובה ישנן ג' מעלות: האחת, שקשה לכבוש אותו, השניה, שבבוא שטף מים נשאר הוא למעלה מהשטף, והשלישית שנותן כבוד ליושבי הדרים במקום מרומם.

בתיבת **חיינו** הכוונה למהלך החיים וצרכי החיים, והפירוש: אתה הוא לעולם ועד הצור, החוזק של חיינו, המרומם את מצבנו בבטחה ובכבוד, וכל מנוחתנו וכל כבודנו באים רק ממך לעולם.

שאל איך ויגדך זקניך ויאמרו לך

מתוך תשובות שהשיב הרב זצ"ל לשואלים

שאלה:

חז"ל אומרים "משנכנס אדר מרבין בשמחה" (תענית כט, א) - איך עושים את זה?

תשובה:

עליך להבין שדבר זה אינו קשה כלל וכלל. בתוך נשמתנו קיים מעיין של שמחה, כי כאשר השי"ת נפח באפינו נשמת חיים, הוא גם נפח בנו מעיין בלתי נדלה של שמחה. כל מה שעלינו לעשות הוא לפתוח את הברז, והשמחה תפרוץ החוצה. מדהים להיווכח כמה שמחה קיימת בלב האדם.

אכן, לפעמים יש לנו "סתימה" בלב, ואז עלינו לשמש כ"שרברבים". אולם היודע לפתוח את הסתימה שבלבו, יכול להביט באור השמש, להנות ממנו, ולומר, "כמה מתוק אור השמש". תארו לעצמכם! לשמוח באור השמש! כך מלמד אותנו שלמה המלך: "ומתוק האור וטוב לעינים לראות את השמש" (קהלת יא, ז). במשך השנה אתה עסוק בכל מיני דברים, אבל באדר, תוכל לקחת מעט זמן כדי להסתכל על השמש, ולבך מתמלא בשמחה.

ברגע שתתחיל להרגיל את עצמך לזה, תופתע לגלות כמה שמחה קיימת בלבך. כשאתה הולך ברחוב ונושם את האוויר, גם אוויר קר, זוהי שמחה. זהו אוויר טוב ונקי, והקור עוזר לנקות את האוויר, והופך אותו לנקי מחידקים. כשאתה נושם את האוויר הזה, אתה כל כך שמח. זה נכנס לריאותיך וממריץ אותך; זה גורם לדם שלך להאדים יותר, ואתה כל כך שמח. וכך, משנכנס אדר מרבין בשמחה - "אני כל כך שמח לראות את אור השמש! אני כל כך שמח שאני נושם!"

מדור זה נתרם:

לזיווג הגון לרבקה בת שושנה